

На основу члана 14. став 1. тачка 9, а у вези с чланом 34. тачка 9, Закона о Народној банци Србије ("Службени гласник РС", бр. 72/2003, 55/2004 и 44/2010) и члана 39. став 6. Закона о девизном пословању ("Службени гласник РС", бр. 62/2006 и 31/2011), Извршни одбор Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У

О УСЛОВИМА И НАЧИНУ ОБАВЉАЊА МЕЊАЧКИХ ПОСЛОВА

1. Овом одлуком прописују се услови и начин обављања послова куповине од физичких лица – резидената и нерезидената и продаје тим лицима ефективног страног новца и чекова који гласе на страну валуту (у даљем тексту: мењачки послови).

2. Поједини појмови, у смислу ове одлуке, имају следеће значење:

- *банка* је резидент – акционарско друштво са седиштем у Републици Србији, које има дозволу за рад Народне банке Србије и обавља депозитне и кредитне послове, послове платног промета и кредитне послове са иностранством, као и друге послове у складу са законом;

- *привредни субјект* је резидент – правно лице и предузетник који су као привредни субјекти регистровани код надлежног органа;

- *мењач* је банка и овлашћени мењач;

- *овлашћени мењач* је привредни субјект који има овлашћење Девизног инспектората за обављање мењачких послова и закључен уговор о обављању тих послова с банком, односно с више банака;

- *овлашћење* је писмено овлашћење Девизног инспектората које он издаје привредном субјекту за обављање мењачких послова у форми решења;

- *мењачко место* је просторна и организациона јединица у којој се обављају мењачки послови, а може да садржи једно или више благајничких места;

- *благајничко место* је део мењачког места на коме се обављају мењачки послови;

- *банкомат (аутоматска мењачница)* јесте аутоматска машина и саставни је део благајничког места;

- *привремено мењачко место* је просторна и организациона јединица у којој се мењачки послови привремено обављају, а може да садржи једно или више благајничких места;

- *путујући мењач* је радник банке или овлашћеног мењача, који је укључен у благајничко место мењача и који мењачке послове обавља на територији Републике Србије у превозном средству у путничком

саобраћају или на привредним, туристичким или сличним манифестацијама;

- *софтвер* је технолошко-апликативно решење Народне банке Србије, односно банке које користи мењач и које омогућава обављање мењачких послова на прописан начин;

- *радни дан* је сваки дан, осим недеље и дана државног празника који је проглашен нерадним даном;

- *радни дан мењача* је сваки дан у недељи када мењач обавља мењачке послове, односно који је унутрашњим актом мењача одређен као радни дан;

- *недеља* је период од понедељка у 0.00 часова до недеље у 24.00 часа.

3. Привредни субјект подноси Девизном инспекторату захтев за добијање овлашћења за обављање мењачких послова.

Уз захтев из става 1. ове тачке привредни субјект прилаже следећу документацију на основу које Девизни инспекторат цени да ли он испуњава услове за обављање мењачких послова:

- решење о упису у регистар код надлежног органа;
- с банком у писменој форми закључен уговор о обављању мењачких послова (у даљем тексту: уговор), који обавезно садржи списак и важеће адресе мењачких места, као и одредбу да уговор не производи правно дејство ако привредни субјект нема овлашћење;

- доказ, и то не старији од шест месеци, да власник, односно оснивач привредног субјекта, односно директор привредног субјекта, односно директор оснивача привредног субјекта и радник који ће непосредно обављати мењачке послове нису осуђивани за кривична дела против привреде, имовине, живота и тела, против јавног реда и мира и правног саобраћаја;

- податке о радницима који ће непосредно обављати мењачке послове, уз копије њихових личних карата;

- доказ о стеченој најмање средњој стручној спреми за раднике који ће непосредно обављати мењачке послове;

- за раднике који ће мењачке послове непосредно обављати у привредном субјекту – сертификат Девизног инспектората о завршеној обуци за обављање мењачких послова;

- потписе лица овлашћених за заступање овлашћеног мењача које је оверио надлежни орган;

- доказ о основу коришћења пословног простора за обављање мењачког посла (доказ о својини над пословним простором, односно уговор о закупу на најмање годину дана или други доказ да привредни субјект основано користи пословни простор за обављање мењачких послова);

- изјаву да поседује следећу опрему: металну касу, бројачку машину, UV лампу и савремене уређаје за откривање фалсификата (уређаји са сензорима за маркере и магнетну детекцију који откривају већину фалсификата САД долара и уређаји који откривају фалсификате евра), као и телефонску линију;

- изјаву да поседује опрему према спецификацији Народне банке Србије, односно банке за коришћење софтвера Народне банке Србије, односно банке;

- изјаву да поседује видео-опрему која омогућава непрекидно видео-снимање благајничког места у току радног времена овлашћеног мењача;

- доказ о плаћеним трошковима поступка за добијање овлашћења у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе;

- обавештење о радном времену, као и о времену коришћења одмора у току рада.

4. Девизни инспекторат проверава да ли је привредни субјект који је поднео захтев из тачке 3. став 1. ове одлуке испунио услове за обављање мењачких послова и о поднетом захтеву одлучује у року од 30 дана од дана достављања тог захтева с комплетном документацијом.

Ако поднети захтев из тачке 3. став 1. ове одлуке не садржи све податке из става 2. те тачке, Девизни инспекторат ће писмено позвати подносиоца овог захтева да у року од три радна дана допуни тај захтев.

Ако подносилац захтева из става 2. ове тачке не поступи у року из тог става, односно не допуни захтев у складу с позивом за допуну – Девизни инспекторат ће такав захтев одбацити закључком.

Кад оцени да је привредни субјект испунио услове за обављање мењачких послова – Девизни инспекторат доноси решење о издавању овлашћења за обављање мењачких послова (у даљем тексту: овлашћење), и то посебно за свако мењачко место наведено у уговору, и доставља га том привредном субјекту, а банци с којом је овај привредни субјект закључио уговор – фотокопију тог решења. Овлашћени мењач је дужан да оригинал овлашћења истакне на мењачком месту.

Привредни субјект коме је Девизни инспекторат решењем издао овлашћење из става 4. ове тачке дужан је да почне да обавља мењачке послове у року од 30 дана од дана пријема тог решења.

Ако оцени да привредни субјект није испунио услове за обављање мењачких послова – Девизни инспекторат доноси решење о одбијању захтева за издавање овлашћења.

5. Овлашћени мењач је дужан да све време обављања мењачких послова испуњава услове из тачке 3. став 2. ове одлуке.

Овлашћени мењач је дужан да Девизни инспекторат обавести о промени података из тачке 3. став 2. ове одлуке, и то у року од пет радних дана од дана настанка те промене, с тим да је обавештење о промени пословног простора за обављање мењачких послова дужан да достави пре настанка ове промене.

6. Овлашћени мењач може уговор закључити с банком, односно с више банака – којим се уређују њихови међусобни односи у вези са обављањем мењачких послова.

Овлашћени мењач који има закључен уговор с једном банком дужан је да, кад закључи уговор с другом банком, овај уговор одмах достави Девизном инспекторату, а најкасније у року од пет радних дана од дана закључења тог уговора.

Овлашћени мењач је дужан да о измени, раскиду или престанку важности уговора одмах обавести Девизни инспекторат и достави му копију анекса уговора, односно уговор о раскиду.

Банка је дужна да једном месечно доставља Девизном инспекторату евиденцију о закљученим и измењеним, односно раскинутим уговорима.

7. Мењач откуп, односно продају ефективног страног новца (у даљем тексту: ефектива) и чекова обавља у складу с прописом којим се утврђују врсте девиза и ефективе који се купују и продају на девизном тржишту.

8. Мењач једном дневно, на почетку свог радног дана, слободно утврђује своју курсну листу и она важи до објављивања наредне курсне листе тог мењача.

Овлашћени мењач курсну листу из става 1. ове тачке утврђује у складу с курсном листом за ефективу банке, односно банака с којима има закључен уговор.

9. При обављању мењачких послова мењач примењује куповни, односно продајни курс за ефективу и чекове у распону између куповног и продајног курса из своје важеће курсне листе за ефективу.

При откупу и продаји ефикативне у једном радном дану мењача – најнижи продајни курс банке, односно овлашћеног мењача по јединици стране валуте за одређену врсту ефикативне не може бити једнак његовом највишем куповном курсу за ту врсту ефикативне или нижи од тог курса.

10. За обављање мењачких послова мењач може наплатити провизију која се примењује на динарску противвредност ефикативне, односно чекова обрачунату по куповном, односно продајном курсу који важи на дан откупа, односно продаје.

Овлашћени мењач може при откупу ефикативне, и то новчаница које су исправне у смислу одредаба упутства за спровођење ове одлуке, односно које су у оптицају, од физичких лица наплатити провизију највише до 3%.

11. Банка може, ради обезбеђења валутне структуре, продати ефикативу овлашћеном мењачу с којим има закључен уговор искључиво за продају физичким лицима, и то у врстама ефикативне утврђеним прописом којим се уређују врсте девиза и ефикативне које се купују и продају на девизном тржишту и у складу са уговором.

Овлашћени мењач, ради куповине ефикативне из става 1. ове тачке, преноси банци са свог динарског текућег рачуна износ динарске противвредности те ефикативне.

12. Овлашћени мењач је дужан да, у складу са уговором закљученим с банком која му је продала ефикативу у смислу тачке 11. ове одлуке, а најкасније у року од седам дана од дана ове продаје – тој банци прода ефикативу у истом износу и истој валути или у противвредности те ефикативне у другој валути.

За ефикативу продату у смислу става 1. ове тачке, банка овлашћеном мењачу исплаћује динарску противвредност те ефикативне обрачунату по курсу у распону курсева из курсне листе за ефикативу банке која важи на дан откупа и у складу са уговором.

13. Овлашћени мењач је дужан да најмање једном недељно, а најкасније првог радног дана до 12.00 часова после истека те недеље, прода банци најмање 80% укупног нето откупа ефикативне оствареног у тој недељи – без обзира на структуру те ефикативне по врстама валута – у врстама ефикативне утврђеним прописом из тачке 11. став 1. ове одлуке, у складу са уговором.

Нето откуп, у смислу става 1. ове тачке, представља разлику између откупа и продаје ефикативне физичким лицима.

14. Овлашћеном мењачу који банци с којом има закључен уговор прода ефективу у смислу тачке 13. ове одлуке, банка за откупљену ефективу исплаћује динарску противвредност те ефективе обрачунату по курсу у распону курсева из курсне листе за ефективу банке која важи на дан откупа и у складу са уговором.

15. Ефективу остварену у смислу ове одлуке овлашћени мењач може положити на посебан текући девизни рачун код банке отворен у складу с прописом којим се уређују услови отварања и начин вођења девизних рачуна резидената.

Ефективу из става 1. ове тачке чини ефектива коју овлашћени мењач купује од банке ради обезбеђења валутне структуре у смислу тачке 11. ове одлуке и ефектива коју овлашћени мењач оствари откупом од физичких лица.

Банка откуп ефективе од овлашћеног мењача, односно продају ефективе овлашћеном мењачу врши преко рачуна из става 1. ове тачке, у складу са уговором.

16. Народна банка Србије, у оквиру мера које предузима за очување стабилности финансијског система, а ради обезбеђивања једнообразног поступања код обављања мењачких послова – уручује мењачу компакт-диск, који садржи преглед оптицајних новчаница страног новца са описима, елементима заштите и роковима наплативости, као и информације које је она припремила а односе се на фалсификате страног новца.

Народна банка Србије уручује мењачу нови компакт-диск из става 1. ове тачке ако је измењено више од десет података у односу на претходно уручени компакт-диск.

Девизни инспекторат доставља Народној банци Србије једном месечно списак привредних субјеката који су добили овлашћење, односно којима је одузето овлашћење.

17. Мењач је дужан:

- да на видном месту, испред простора где се налази мењачко место, стави натпис "МЕЊАЧНИЦА" – на српском језику и на једном од светских језика;
- да физичком лицу, коришћењем софтвера, изда потврду о извршеном откупу и продаји ефективе и чекова, а, у случају прекида

рада електронског система – том лицу изда ручно израђену потврду, са свим елементима прописаним упутством за спровођење ове одлуке;

- да сопствену курсну листу истакне на месту и на начин који су видљиви за странке;

- да на рекламној табли, која је истакнута на мењачком месту или испред мењачког места и под којом се подразумева сваки вид обавештења, односно електронске или било које друге рекламе који служи за информисање грађана о најмањем (минималном) и највећем (максималном) износу из ове алинеје – истакне најмањи износ који плаћа при откупу, односно највећи износ који наплаћује при продаји ефективе за све валуте из своје курсне листе (по јединици стране валуте), при чему најмањи износ, у смислу те алинеје, представља гарантовани износ који мењач исплаћује физичком лицу при откупу ефективе и састоји се од куповног курса за ефективу мењача за ту валуту умањеног за највећи процент провизије, а највећи износ, у смислу те алинеје, представља гарантовани износ који мењач наплаћује од физичког лица при продаји ефективе и састоји се од продајног курса мењача за ту ефективу увећаног за највећи процент провизије;

- да обавештење о висини највећег процента провизије истакне на почетку радног времена, на начин који је видљив за странке, и то на истом месту и на исти начин на коме је, односно на који је истакнута курсна листа, као и да провизију наплаћује до висине процента назначеног у том обавештењу, с тим да ово обавештење не може мењати у току радног времена;

- да код сваке трансакције, ради заштите од фалсификата, поступа на начин утврђен прописом којим се уређује поступање с новцем за који постоји сумња да је фалсификован;

- да на месту и на начин који су видљиви за странке, на српском и енглеском језику, истакне следеће обавештење, као и да поступи у складу с тим обавештењем:

„ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ:

1. *Мењач је обавезан да, пре обављања трансакције, физичко лице обавести о укупном износу динара које то лице добија по јединици стране валуте коју жели да прода, односно о укупном износу динара које то лице плаћа по јединици стране валуте коју жели да купи, при чему ови износи морају бити истоветни или за физичко лице повољнији од износа истакнутих на рекламној табли.*

2. *Мењач је обавезан да, код сваке продаје физичком лицу новчаница апоена од 50 и 100 САД долара, у потврду о продаји упише: име и презиме резидента – физичког лица и његов лични број из важеће личне карте или пасоша, односно име и презиме нерезидента – физичког лица и број његове важеће путне исправе, као и серијске бројеве новчаница.*

3. Мењач је обавезан да, код сваке продаје физичком лицу ефективе, ако ово лице то захтева, у потврду о продаји упише: име и презиме резидента – физичког лица и његов лични број из важеће личне карте или пасоша, односно име и презиме нерезидента – физичког лица и број његове важеће путне исправе, као и серијске бројеве новчаница.

Напомена: Податке из тач. 2. и 3. овог обавештења мењач уноси у потврду из тих тачака – ради заштите физичког лица од фалсификата, ваноптицајних новчаница и сл.“;

- да дневник благајне води коришћењем софтвера и да у тај дневник унесе податке из ручно израђених потврда о извршеном откупу и продаји ефективе и чекова одмах после успостављања рада електронског система;

- да мењачко пословање књиговодствено одвоји од друге делатности коју обавља;

- да мењачко пословање обавља према обавештењу о радном времену које је достављено Девизном инспекторату и које је истакнуто на мењачком месту;

- да код сваке трансакције или код више међусобно повезаних трансакција чији је износ једнак износу утврђеном прописом којим се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма или је већи од тог износа – поступи у складу с тим прописом.

18. Овлашћени мењач је дужан да, поред обавеза прописаних тачком 17. ове одлуке, испуни и следеће обавезе:

- да на видном месту, поред натписа „МЕЊАЧНИЦА“, истакне назив мењачнице и назив оснивача, односно име и презиме власника;

- да на видном месту истакне овлашћење Девизног инспектората за то мењачко место;

- да на мењачком месту поседује копије важећих уговора;

- да на видном месту истакне назив банке, односно банака с којима има закључен уговор;

- да на текући рачун код банке, најкасније у року од седам радних дана, уплати вишак динара изнад двоструког просечног износа динара којим је вршен откуп ефективе у месецу с највећим откупом у претходних дванаест месеци;

- да откупљене чекове достави банци у року и на начин који су утврђени уговором;

- да на мењачком месту држи само ону готовину у динарима, ефективу и чекове који су остварени мењачким пословањем, односно намењени мењачком пословању, који су евидентирани на прописан начин, уз одговарајућу документацију;

- да ако, поред мењачког пословања, обавља и другу делатност – обезбеди да се готовина у динарима, ефектива и чекови који су

намењени мењачком пословању чувају одвојено од готовине, ефективне и чекова из друге делатности, а ако се држе у заједничкој каси – морају бити одвојено паковани и обележени натписом "*Мењачко пословање*";

- да на мењачком месту поседује компакт-диск из тачке 16. ове одлуке, обавештења банке, односно Народне банке Србије која се односе на стране новчанице, као и обавештења банке, односно Народне банке Србије у вези са обављањем мењачких послова;

- да на мењачком месту поседује следећу опрему: металну касу, бројачку машину, UV лампу и савремене уређаје за откривање фалсификата (уређаји са сензорима за маркере и магнетну детекцију који откривају већину фалсификата САД долара и уређаји који откривају фалсификате евра), као и телефонску линију;

- да на мењачком месту поседује опрему према спецификацији Народне банке Србије, односно банке за коришћење софтвера Народне банке Србије, односно банке;

- да на видном месту истакне обавештење да је објект под видео-надзором;

- да обезбеди непрекидно видео-снимање благајничког места, као и банкомата који је саставни део благајничког места, видео-опремом у току свог радног времена;

- да на мењачком месту поседује видео-снимке за најмање десет радних дана, с назначеним тачним временом, који су сачињени у току радног времена мењачког места и у чијем су средишту (фокусу) физичка лица која врше трансакције;

- да видео-снимке достави само органу надлежном за вршење контроле, односно Министарству унутрашњих послова на његов захтев, као и физичком лицу на његов захтев ако се видео-снимак односи на то лице.

19. За обављање мењачких послова овлашћени мењач користи софтвер једне од банака с којима има закључен уговор или користи софтвер Народне банке Србије ако је с њом закључио уговор о инсталирању, коришћењу и одржавању софтвера за обављање мењачких послова.

20. Банка је дужна да Народној банци Србије свакодневно, у електронском облику, доставља извештај о обављеним мењачким пословима, према обрасцу прописаном упутством за спровођење ове одлуке.

Овлашћени мењач који користи софтвер Народне банке Србије дужан је да Народној банци Србије свакодневно, у електронском облику, доставља извештај о обављеним мењачким пословима, који садржи све податке према обрасцу прописаном упутством за спровођење ове одлуке.

Овлашћени мењач који користи софтвер банке дужан је да тој банци свакодневно доставља извештај о обављеним мењачким пословима, који садржи све податке према обрасцу прописаном упутством за спровођење ове одлуке.

У случају прекида рада електронског система – банка, односно овлашћени мењач из ст. 1. и 2. ове тачке дужни су да извештај о обављеним мењачким пословима доставе одмах после успостављања рада тог система.

Народна банка Србије извештаје из ст. 1. и 2. ове тачке свакодневно доставља Девизном инспекторату.

21. Путујући мењач је дужан да поседује потврду да је укључен у благајничко место мењача, коју му издаје мењач.

За путујућег мењача који је укључен у благајничко место овлашћеног мењача – у уговору мора бити наведено где путујући мењач обавља мењачке послове, у ком периоду их обавља и у ком радном времену.

Путујући мењач је дужан да издаје ручно попуњену потврду о откупу, односно продаји ефективе.

Извештај путујућег мењача укључује се у извештај мењача чији је он део.

22. Мењачки послови се на привременом мењачком месту обављају сезонски, у складу са уговором.

23. Мењачки послови могу се обављати и на банкомату, при чему се извештај о мењачким пословима обављеним на банкомату укључује у извештај благајничког места чији је банкомат део.

24. Овлашћени мењач је дужан да Девизни инспекторат и банку с којом има закључен уговор обавести о трајном, односно привременом престанку обављања мењачких послова.

Овлашћени мењач који Девизни инспекторат и банку писмено обавести да више не намерава да обавља мењачке послове на свим мењачким местима, дужан је да сву ефективу с тих мењачких места прода банци и сву готовину уплати на свој текући рачун.

Ако овлашћени мењач који има више мењачких места Девизни инспекторат и банку писмено обавести да трајно или привремено престаје да обавља мењачке послове на једном или на више мењачких места – дужан је да сву ефективу с тог мењачког места/тих мењачких места и сву готовину пренесе на мењачко место које наставља да ради.

Овлашћени мењач који Девизни инспекторат и банку писмено обавести да привремено престаје да обавља мењачке послове на свим мењачким местима дужан је да сву ефективу с тих мењачких места прода банци и сву готовину уплати на свој текући рачун.

Овлашћени мењач је дужан да доказе да је извршио обавезе из ст. 1, 2. и 3. ове тачке достави Девизном инспекторату, а дужан је и да Девизном инспекторату врати овлашћења за мењачка места на којима трајно престаје да ради.

25. Ако овлашћени мењач који трајно престаје да ради користи софтвер Народне банке Србије, дужан је да Народној банци Србије врати идентификационе картице за рад на свим мењачким местима.

26. За спровођење ове одлуке гувернер Народне банке Србије доноси упутство.

27. Поступке издавања и одузимања овлашћења које је започела Народна банка Србије а нису окончани до 31. децембра 2011. године – окончаће Девизни инспекторат у складу са овом одлуком.

28. Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о условима и начину обављања мењачких послова ("Службени гласник РС", бр. 43/2011).

29. Ова одлука објављује се у "Службеном гласнику РС" и ступа на снагу 1. јануара 2012. године.

ИО НБС бр. 88
8. децембра 2011. године
Београд

Председавајући
Извршног одбора Народне банке Србије
Гувернер
Народне банке Србије

Дејан Шошкић, с.р.